

Η τρυγόνα η κορώννα

«...Περπατεί και πάει τίκια

η Τρυγόνα η κορώννα...»

Τρυγόνα· όνομα γυναικείο, λαοφιλές στους Έλληνες της Μαύρης θάλασσας, όπως και το τραγούδι. «Η Τρυγόνα η κορώννα» χορεύεται κιόλας· οι κινήσεις τους μιμούνται τις κινήσεις της τρυγόνας όταν κρύβεται σε θάμνους. Η θεά Δήμητρα συνοδευόταν από λευκά τρυγόνια. Είναι δε γνωστό ότι η μητέρα Θεά Λητώ, στην Δήλο, παραδομένη στους πόνους, κυνηγημένη, δέχτηκε βοήθεια από δυο τρυγόνες: Την θεά-μαία Ειλείθια και την Ίριδα, οι οποίες έσπευσαν μεταμορφωμένες, για τον φόβο... της Ήρας.

«Σαν και μένανε τρυγόνα

κυνηγός δεν βρίσκεται άλλος

κι αν μια μέρα σε σκοτώσω...»

είχε ηχογραφήσει ο Λόρκα στα 1931, όπου η τρυγόνα που σκοτώθηκε είναι η δημοκρατία· μετά την εκτέλεση του ποιητή από τους φασίστες το τραγούδι έγινε σύμβολο αγώνα. «Μικρή τρυγόνα, δίχως ταίρι και φωλιά» είχε γράψει ο Μενέλαος Λουντέμης για εξόριστη μητέρα ενώ ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Μάνα μου, εγώ είμαι τ' άμοιρο, το σκοτεινό τρυγόνι...»

Το τρυγόνι θεωρείται το σύμβολο της συζυγικής αφοσίωσης· εάν το ένα πεθάνει το άλλο δεν ζευγαρώνει πια· από την λύπη του κάποτε πεθαίνει.

Πουλιά κομψότατα, ελαφριά, άρχοντες του αέρα, διαχειμάζουν στην Αφρική, αν και μερικά δεν μας εγκαταλείπουν. *Streptopelia turtur* ή *turtur-ris* (λατ.) Το όνομα το πήρε από το ασταμάτητο γουργουρητό του «τουρ τουρ τουρ». Στην αρχαιότητα επί λάλου ανθρώπου αποφαίνονταν «τρυγόνος λαλίστερος». Τα περάσματα των τρυγονιών είναι γνωστά από χρόνους παμπάλαιους. Από το χάραμα μέχρι το μεσημέρι περνούν κοπαδιαστά. Τα πρώτα φθάνουν την ημέρα του Σταυρού. Ο λαός μας τα τραγούδησε όπως τους πρέπει:

«Αχ! Τρικαλινή μου πέρδικα και λαρσινή τρυγόνα».

«Καλή σου μέρα πέρδικα, χρυσής αυγής τρυγόνα» (Αρκαδία)

«Αυτού ψηλά που περπατείς τρυγόνα, τρυγόνα
και χαμηλά λογιάζεις, τρυγόνα μου γραμμένη,
μην είδες τον ασίκη μου, τον αγαπητικό μου;» (Β.Ήπειρος)

Και ένα σπάραγμα από το δημοτικό, γνωστό ως «Ο θάνατος του Οδυσσέως Ανδρούτσου»:

«... Ν' ακούστε την Ανδρούτσαινα, τη μάνα του Δυσσέα,
πώς σκούζει, πώς μοιρολογά, και σαν τρυγόνα κλαίει!»

Ελένη Σαραντίτη

Μέλος της ΕΟΕ